

Inhoudsopgave

Een effectiever pakket maatregelen 1

Bereiken ecologische kwaliteit vraagt een blik op het hele watersysteem. Over het belang van stroomsnelheid en voldoende rust voor vissen.

De plek van... 3

Wethouder Van de Weerd van Ede ziet een beek die verrassend mooie plaatjes oplevert.

In het algemeen goed 4

Dat is de uitkomst van metingen van de toestand van het grondwater in Rijn-Oost. Plaatselijk zijn er wel knelpunten.

Klankbordgroep is vernieuwd 4

Komend jaar duidelijke inbreng gewenst. "Je moet elkaar treffen".

Korte berichten 5

- Nieuwe projectleider Rijn-Oost
- Jaarprogramma RBO 2014

Stappen naar SGBP-2 6

Kalender planproces SGBP-2.

Colofon 6

Deelstroomgebied Rijn-Oost

Nieuwsbrief RBO Rijn-Oost

Waterbericht

januari 2014

Waterbericht geeft informatie over de verbrede wateragenda van het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-Oost. Onderwerpen op deze agenda zijn onder andere Kaderrichtlijn Water (KRW) en waterkwaliteit in algemene zin, Zoetwatervoorziening Oost-Nederland, Richtlijn Overstromingsrisico's (ROR) en de afvalwaterketen.
www.rijnoost.nl

Effectiever werken aan ecologische kwaliteit

Goede ecologische kwaliteit van oppervlaktewateren in Rijn-Oost kan op een effectievere manier worden bereikt. Dat kan door meer aandacht te geven aan het watersysteem als geheel, door bij de keuze van maatregelen goed rekening te houden met de hydrologie en door inrichting en beheer beter op elkaar af te stemmen. Nieuwe inzichten zullen in een aantal gevallen leiden tot een verandering van het maatregelenpakket in het 2e Stroomgebiedbeheerplan (SGBP-2).

Ervaringen delen

Ecologen van de waterschappen en provincies in Rijn-Oost hebben de ervaringen met maatregelen uit het SGBP-1 op een rij gezet. Zij hebben de resultaten bekeken van de verschillende keuzes in de aanpak van het KRW-programma en ook de nieuwe inzichten die in de afgelopen jaren zijn ontstaan. Hierdoor is duidelijker geworden wat ecologische effecten van maatregelen

zijn. De werkgroep Ecologie heeft het RBO een aantal uitgangspunten voorgelegd om tot een keuze van maatregelen te komen. De waterbeheerders zullen deze uitgangspunten hanteren bij het opstellen van de maatregelpakketten in het SGBP-2. Hierdoor ontstaat een gezamenlijke Rijn-Oost aanpak. Het blijkt dat doelmatigheid en ecologische effectiviteit ten opzichte van het SGBP-1 nog kunnen worden verbeterd. >>

Natuurlijke oever bij Boven Slinge en Osink-Bemer beek (Foto: waterschap Rijn en IJssel).

Aanpak verschilt per watertype

Een belangrijk uitgangspunt is om meer aandacht te geven aan het watersysteem als geheel. De werkgroep Ecologie heeft per type waterlichaam naar de ecologische samenhang in het hele gebied gekeken. De kleine rivieren, zoals Regge, Dinkel, Vecht en Oude IJssel zijn belangrijke ecologische schakels. Zij zijn vaak onderdeel van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) en er zijn binnen en buiten de KRW al veel maatregelen genomen. Het ligt daarom voor de hand hier een prioriteit te leggen. Bij de beken zijn hydrologische kenmerken als stroomsnelheid en verval erg bepalend voor de ecologische waarde. Maatregelen die de hydrologie verbeteren zijn daarom belangrijk.

Beekherstel en andere maatregelen

Beekherstel, bijvoorbeeld door meanders te graven of de waterloop de ruimte te geven, is een goede maatregel onder voorwaarde dat de hydrologie in orde is. Er moet voldoende stroming zijn en de afvoer mag in droge perioden in de zomer niet te lang stagneren. In beken met weinig verval kan aanleg van glooiende oevers een goede maatregel zijn.

In sterk veranderde beken zijn er in plaats van glooiende oevers waarschijnlijk effectievere maatregelen. Te denken valt aan stoppen met maaien, eenzijdig maaien of alleen in het midden van de waterloop maaien. Door plantengroei en stroming ontstaat dan een beek met een rijkere ecologie. Ook bij de aanleg van vispassages moet goed worden gekeken naar het watersysteem als geheel en naar de soort vis die er gebruik van maakt. Het is bijvoorbeeld niet doelmatig als er op korte afstand van elkaar veel vistrappen moeten worden aangelegd. Vissen raken dan uitgeput en bereiken hun paai- of voedselgebieden niet.

Nauwkeurig peilbeheer

De laagveenplassen in Noordwest Overijssel hebben een waardevolle ecologie met een grote diversiteit aan planten en dieren. Hier zijn goede mogelijkheden voor verdere

ontwikkeling. Een belangrijke maatregel is peilbeheer, maar dat moet heel nauwkeurig gebeuren om de gewenste effecten te bereiken en ook om de andere belangen in het gebied niet onevenredig te benadelen. Hier is nog verder onderzoek nodig. Inrichtingsmaatregelen langs de kanalen en langs de meeste sloten blijken vaak niet erg effectief en op veel plaatsen ook niet mogelijk. Wel zal de waterkwaliteit hier aan de basis-kwaliteit moeten voldoen. Dat betekent geen stank, algenbloei of vissterfte. Op een aantal plaatsen zijn nog maatregelen nodig om de uitstoot van nutriënten en andere stoffen terug te dringen.

Maatregelenpakket aanpassen

Meer aandacht voor het watersysteem betekent vooral: een nog sterkere focus op kansrijke gebieden, meer aandacht voor hydrologie en ook meer aandacht voor maatregelen buiten waterlichamen die bijdragen aan ecologische verbetering van die waterlichamen.

Daarnaast zal er op basis van de nieuwe inzichten kritischer worden gekeken naar de effectiviteit van maatregelen, waaronder vispassages en natuurvriendelijke oevers. Het RBO heeft op 6 december deze uitgangspunten bevestigd.

De waterbeheerders in Rijn-Oost gaan de uitgangspunten gebruiken bij het bepalen van de maatregelenpakketten voor het SGBP-2. Daarnaast zal de begrenzing van ongeveer 15 waterlichamen worden aangepast en zal van enkele waterlichamen het type worden veranderd in een beter passend type. Afstemming van de KRW-maatregelen op maatregelen van het project Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON) biedt ook mogelijkheden. De inrichting van beekdalen kan bijvoorbeeld worden gecombineerd met water vasthouden en het aanleggen van gescheiden rioolstelsels kan positieve invloed hebben op de waterkwaliteit en het aanvullen van de grondwatervoorraad.

Het rapport "Ecologische uitgangspunten SGBP-2" is opgesteld door de werkgroep Ecologie. Anton Vlaanderen van Movares heeft de werkgroep begeleid en het eindrapport opgesteld. Het kan worden gedownload op de website www.rijnoost.nl

Meer informatie:
Werkgroep Ecologie Rijn-Oost,
Anton Vlaanderen,
anton.vlaanderen@movares.nl,
06 - 51 47 48 77;
voorzitter werkgroep: Gerhard Duursema,
g.duursema@veltenvecht.nl,
0524 - 59 22 22

Barneveldse Beek (Foto: waterschap Vallei en Veluwe).

Wethouder Breunis van de Weerd, gemeente Ede (Foto: gemeente Ede).

De plek van... wethouder Breunis van de Weerd

"De beken die afstromen van de Veluwe naar de Gelderse Vallei vind ik heel bijzondere wateren. En daarvan vind ik de Barneveldse Beek op de grens van de gemeenten Ede en Barneveld toch wel de mooiste. Het afwisselend kronkelen en stromen door landbouwgebieden en natuurterreinen levert verrassend mooie plaatjes op." Wethouder Breunis van de Weerd van gemeente Ede heeft al heel lang affiniteit met water. Zo is hij in het verleden heemraad geweest bij het voormalige waterschap Vallei en Eem.

Als wethouder van o.a. beheer openbare ruimte heeft Van de Weerd met veel wateronderwerpen te maken: "Bijvoorbeeld hemelwaterafvoer, afkoppelen en vergunningen, maar het heeft ook raakvlakken met ruimtelijk beleid, beheer van openbare ruimte en stadsecologie. Een actueel onderwerp is het onkruidbeheer op verhard oppervlak. Ede heeft sinds 1986 chemievrij beheer toegepast. Maar onder druk van de financiële omstandigheden is hier opnieuw naar gekeken. De methode Duurzaam Onkruidbeheer

(DOB), waarbij beperkt en onder voorwaarden bestrijdingsmiddelen worden gebruikt, blijkt uit life cycle analyses de meest duurzame methode en is tegelijkertijd goedkoper. Daarover is nu een discussie gaande."

Gemeenten moeten oplettend zijn

Wethouder Van de Weerd is lid van het RBO Rijn-Oost en loopt al lang mee in de KRW-discussies: "Tien jaar geleden zag iedereen als een berg op tegen de KRW. Maar het heeft er voor gezorgd

dat gemeenten en waterschappen bestuurlijk bij elkaar zijn gekomen. De rol in het RBO verschilt wel. De waterbeheerders zijn in het RBO het meest actief, de gemeenten volgen de ontwikkelingen en bespreken wat voor hen relevante zaken zijn. Dat vraagt om oplettendheid, omdat een stedelijke omgeving nu eenmaal dynamisch is en zich moeilijk laat vastleggen in normen. Enkele jaren geleden waren er voornemens om ook voor stadswateren allerlei ecologische normen te gaan opstellen. Dat hebben we toen bewust tegengehouden, om flexibel te kunnen zijn en blijven".

Afvalwaterketen is grootste opgave

"Voor de gemeenten ligt de grootste opgave niet bij de KRW, maar in de afvalwaterketen. Daar liggen voor gemeenten ook de grootste mogelijkheden voor besparingen. Het overlegplatform voor ons gebied is het platform Water Vallei en Eem, waar de Valleigemeenten en het waterschap elkaar vinden over alle watergerelateerde onderwerpen."

Effectiviteit is belangrijk

"Voor de komende plannen vind ik het belangrijk om meer zicht te krijgen op de kosten en baten van maatregelen. Effectiviteit is belangrijk, zeker in de huidige economische tijden. In de laatste 20% gaat vaak 80% van de kosten zitten. Dat moeten we zien te voorkomen. We moeten bij de les blijven. Er is al veel bereikt."

Grondwatermeetpunt bij Korenburger Veen (Foto's: Otto Cox).

De klankbordgroep dringt aan op urgentie bij aanpak droogteproblemen (Foto: Otto Cox).

Toestand grondwater in het algemeen goed

Afgelopen periode zijn op verschillende plaatsen testen uitgevoerd naar de toestand van het grondwater in Rijn-Oost. De uitkomsten van deze testen worden gebruikt voor de toestandsbepaling in het SGBP-2.

De eerste resultaten laten zien dat de toestand van het grondwater in het algemeen goed is. Er is weinig verandering ten opzichte van de eerdere metingen voor het SGBP-1. Het nitraatgehalte van het grondwater blijft aan de hoge kant, maar voldoet nog aan de goede toestand. Het gehalte daalt niet verder, maar blijft stabiel. Voor bestrijdingsmiddelen wordt de norm in meerdere meetpunten in zowel ondiep (10 meter) als diep (25 meter) grondwater overschreden. Dat was al het geval bij de eerste groot-schalige meting in 2006 en ook bij vervolgmetingen in de jaren daarna.

Ditzelfde beeld is te zien in de meetronde van 2012. Rijn-Oost heeft drie grote grondwaterlichamen: Deklaag Rijn-Oost, Zand Rijn-Oost en Zand Rijn-Midden. De toestand van deze waterlichamen wordt beoordeeld aan de hand van zes testen, drie algemene testen en drie testen speciaal voor kwetsbare gebieden zoals drinkwaterwinningen.

Aanvoer plaatselijk onvoldoende

Een speciaal aandachtspunt is de wisselwerking tussen grondwater en oppervlaktewater. In een aantal oppervlaktewaterlichamen in Rijn-Oost is onvoldoende aanvoer van grondwater om de gewenste stroming te realiseren. Ook worden in een aantal oppervlaktewaterlichamen de doelen voor nitraat (N) en/of fosfaat (P) niet gehaald. De oorzaak lijkt vooral de

ondiepe toestroming van grondwater met verhoogde gehalten N en P. In het SGBP-2 moet worden bepaald of op dit punt extra maatregelen nodig zijn en zo ja, welke. De bescherming van drinkwaterwinningen en andere winningen voor menselijk gebruik vraagt maatwerk per winning. Maatwerk is ook nodig voor het realiseren van de juiste watervoorziening voor N2000-gebieden.

Het definitieve oordeel over het grondwater komt beschikbaar in de eerste maanden van 2014. De huidige toestand van grond- en ook van oppervlaktewater wordt daarna opgenomen in de KRW-agenda 2014.

*Meer informatie:
Werkgroep Grondwater,
Rinke van Veen, r.veen@drenthe.nl
0592 - 36 55 55*

Betrokkenheid klankbordgroep versterken

Op 19 november was de eerste bijeenkomst van de vernieuwde klankbordgroep Rijn-Oost. Vernieuwing was nodig door de samenvoeging van de deelstroomgebieden Rijn-Midden en Rijn-Oost. Bovendien is met het oog op de voorbereiding van SGBP-2 een duidelijke inbreng van de maatschappelijke organisaties gewenst. Willem Seine, lid van de Klankbord- >>

groep namens de Natuur- en Milieufederatie Overijssel: "Het is van groot belang om via de Klankbordgroep invloed te hebben op wat het RBO besluit over de KRW en de zoetwatervoorziening. Elke organisatie heeft eigen belangen. Er zijn veel projecten gaande en het is logisch dat organisaties zich vooral daarmee bezig houden. Maar zoetwatervoorziening en KRW gaan breder dan de aanleg van een natuurvriendelijke oever. De trend is dat we accenten aan het verleggen zijn in de KRW. We gaan meer kijken naar de bovenstroomse kant van de beken. Dat raakt bijvoorbeeld de belangen van terreinbeheerders zoals Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, de Landschappen en particuliere grondeigenaren. En ondanks het economisch tij komen er ook kansen. De materie is wat abstracter, maar je moet er wel bij zijn."

Belangrijk elkaar te treffen

Kees van Rooijen van landbouworganisatie LTO vertegenwoordigt andere belangen dan Seine, maar benadrukt evenzeer het belang van meepraten: "De Klankbordgroep zorgt ervoor dat er mét ons en niet alleen óver ons wordt gepraat. Daardoor kunnen we bereiken dat bestuurders voldoende voeling houden met de praktijk. Dat is voor ons heel belangrijk. Ten eerste praat je over maatregelen die de

bedrijfsvoering van ondernemers direct raken en ten tweede is het belang van water voor de landbouwsector heel erg groot. Bovendien stellen we het op prijs om met vertegenwoordigers van andere waterfuncties van gedachten te wisselen. Je moet uiteindelijk samen het voorzieningenniveau bepalen. Dus moet je elkaar treffen, zaken afstemmen en ook onderhandelen."

Aanvulling gezocht

De Klankbordgroep zal in de komende tijd nog worden aangevuld. Nog niet alle sectoren en regio's zijn voldoende vertegenwoordigd. Het RBO heeft op 6 december ingestemd met de benoeming van de heer J. Cnossen, oud-wethouder van Zwolle, tot onafhankelijk voorzitter van de klankbordgroep. De samenstelling en een overzicht van vergaderingen zijn te vinden op www.rijnoost.nl.

Op de vergadering van 19 november sprak de Klankbordgroep over de voortgang van de KRW en over de zoetwatervoorziening. De Klankbordgroep drong aan op meer urgentie bij het aanpakken van de droogteproblemen. De droogteschade kan ook nu al oplopen tot 250 miljoen euro. Aanpak van droogte biedt ook kansen voor natuur en waterkwaliteit.

Geelgerande waterkever (Foto: Otto Cox).

Korte berichten

Nieuwe projectleider

De samenvoeging van Rijn-Midden en Rijn-Oost en veranderingen in de werkwijze hebben geleid tot aanpassing van de organisatie in Rijn-Oost. Op de RAO-vergadering van 5 september heeft Marcel Tonkes onder dankzegging zijn functie als projectleider Rijn-Oost beëindigd. Zijn taak is overgenomen door Rolf Koops, tot die datum projectleider van Rijn-Midden. Voor samenstelling van overleggen en werkgroepen en voor contactgegevens zie www.rijnoost.nl

Jaarprogramma 2014

Op de vergadering van 6 december heeft het RBO het jaarprogramma 2014 vastgesteld. Hoofdonderwerpen zijn de uitvoering van de KRW-maatregelen 2010-2015, de voorbereiding van het SGBP-2 en andere onderwerpen zoals de Richtlijn

Overstromingsrisico's (ROR), de relatie met Natura2000, de Programmatische Aanpak Stikstof en de Zoetwatervoorziening Oost-Nederland (ZON). Dit laatste onderwerp is niet voor alle partijen in Rijn-Oost relevant, omdat sommigen voor dit onderwerp in andere regio's betrokken zijn. Voor de KRW is het opstellen van de KRW-Agenda Rijn-Oost 2014 een centrale activiteit. Bij ZON zal een regionaal bod voor het landelijk deelprogramma Zoetwater worden opgesteld. Verder wordt gewerkt aan een gedragen uitvoeringsprogramma op basis van de voorkeurstrategie zoetwater. Als in het voorjaar van 2014 het concept Overstromingsrisicobeheerplan (ORBP) van de ROR verschijnt zal het RBO bezien of een reactie nodig is. Verder krijgt de internationale afstemming opnieuw aandacht.

Stappen naar SGBP-2

De werkgroep Planvorming Rijn-Oost werkt aan een nieuwe versie van de KRW-agenda Rijn-Oost voor de periode 2016 – 2021 met daarin de uitgangspunten, de resultaten van de stroomgebiedanalyse en aanbevelingen over doelen en maatregelen. Het eindresultaat is een gezamenlijk document

waarin de gemeenschappelijke onderbouwing voor de doelen en maatregelen in Rijn-Oost is vastgelegd. Verder bevat het de wijzigingen die voor de nieuwe planperiode worden voorgesteld. Het RBO zal dit document vaststellen als een gezamenlijk advies aan de besturen van de waterbeheerders in Rijn-Oost.

Voor het SGBP-2 is de insteek van de KRW-agenda:

- doelen veranderen nauwelijks;
- bij enkele waterlichamen wordt het type gewijzigd in een meer geschikt type;
- het maatregelenpakket wordt enigszins bijgesteld. Ook buiten de waterlichamen zijn maatregelen mogelijk. Er zal selectiever worden omgegaan met vispassages en natuurvriendelijke oevers en er komt meer aandacht voor de waterhoeveelheid. Mogelijkheden van het Deltaplan Agrarisch Waterbeheer zullen worden benut.

Er is een redeneerlijn gemaakt voor de motivatie van de fasering van maatregelen. Waterbeheerders kunnen deze gebruiken als hulpmiddel bij het opnemen van motivaties in de factsheets. Zie www.rijnoost.nl

Stand van zaken gebiedsprocessen

De gebiedsprocessen zullen in de eerste maanden van 2014 worden afgerond. De meeste waterbeheerders zullen in die periode de voorlopige resultaten bespreken met gemeenten en maatschappelijke organisaties.

Waterbericht is een uitgave van het Regionaal Bestuurlijk Overleg Rijn-Oost

Rijn-Oost omvat de provincies Overijssel en Flevoland, het zuidwestelijk deel van Drenthe, het oostelijk deel van Utrecht en Gelderland met uitzondering van het riviereengebied.

In het bestuurlijk overleg nemen deel de 5 provincies, 7 waterschappen, Rijkswaterstaat en vertegenwoordigers van de gemeenten, ministeries en drinkwaterbedrijven.

Aan- of afmelden voor deze nieuwsbrief: stuur een mail naar mw.v.roy@overijssel.nl

Voor meer informatie:

www.rijnoost.nl

Rolf Koops: rb.koops@overijssel.nl, 06 - 50 90 26 79

Marth van Roy: mw.v.roy@overijssel.nl, 038 - 499 81 12

Colofon

Uitgave: RBO Rijn-Oost

Tekst en productie: Otto Cox, Wijzer Adviesbureau

Vormgeving: Henk-Jan Panneman

Alle waterbeheerders hebben in de afgelopen periode in bijeenkomsten of bilaterale gesprekken overlegd met maatschappelijke organisaties. Rijkswaterstaat heeft begin oktober een concept-maatregelenpakket voor hoofdwaters opgesteld. Hierover vindt landelijke afstemming plaats. Daarna worden indien nodig de maatregelen nog bijgesteld.

Kalender planproces 2e Stroomgebiedbeheerplan

2014

januari-februari	Waterbeheerders bespreken resultaten gebiedsprocessen met mede-overheden en organisaties
april	RBO stelt KRW-agenda 2016-2021 vast
april-november	Uitwerken maatregelenpakket Opstellen ontwerp water(beheer)plannen en SGBP
september-november	Bestuurlijk vaststellen ontwerp-plannen
22 december	Ontwerp-plannen ter visie en start inspraakperiode

2015

2e helft	Reactie op inspraak, vaststellen plannen in bestuur
22 december	Water(beheer)plannen en SGBP vastgesteld, daarna aanbieden SGBP aan EU